

Spreekpunten van minister-president Mark Rutte bij de presentatie van het WRR-rapport *Vertrouwen in burgers*, Den Haag, 22 mei 2012

- Pieter (Winsemius): dank voor dit belangrijke rapport. Ik zeg maar eerlijk: ik heb voorinzage gehad. Maar ik ben er nog niet in geslaagd het hele stuk te bestuderen. Dus op een uitgebreidere en officiële kabinetsreactie moet u nog even wachten. Die krijgt u overigens van de volgende minister van Binnenlandse Zaken, zoals dat hoort. Maar een paar schoten voor de boeg wil ik vandaag alvast wel lossen.
- Ten eerste dat ik de titel heel goed vind, behalve op één punt. Wat ik er heel goed aan vind, is dat er een soort Cruijffiaanse omkering in zit. Overigens is dat ook wel logisch met een voorzitter als Pieter Winsemius. Ik bedoel er het volgende mee: er verschijnen al jaren allerlei onderzoeken waaruit blijkt dat het vertrouwen in de daadkracht en het oplossend vermogen van politiek en overheid onder druk staat. Maar andersom wordt de vraag eigenlijk nooit gesteld. Namelijk: hoe zit het met het vertrouwen van de overheid in mensen? Krijgen ze wel genoeg ruimte om initiatief te nemen? En wat hebben mensen eigenlijk nog meer nodig om betrokken te zijn en maatschappelijk actief te worden? Dit rapport stelt die vragen wél en dat levert meteen een hele andere manier van kijken op. En zoals Cruijff zou zeggen: 'Je gaat het pas zien als je door hebt.'
- Alleen jammer van dat woord 'burger'. Voor mij is dat een 'foeiwoord' dat ik consequent schrap uit alle teksten die ik krijg voorgelegd. Het woord 'burger' schept afstand. Je hebt blijkbaar 'DE burger' en 'DE overheid' en die staan tegenover elkaar. Maar ik ken geen burgers, alleen mensen. En de overheid is van al die mensen samen. Er zit in dat begrip 'burger' verder iets van het 'klantdenken' in waar de WRR in dit rapport – terecht – ook een mening over heeft. Wat mij betreft was *Vertrouwen in mensen* dus een betere titel geweest.
- Wat mij wel pakt, is de positieve insteek van dit rapport. Ik las het in de samenvatting letterlijk: dit rapport bevestigt dat Nederlanders inventief zijn, veel kunnen en ook tot veel bereid zijn. Of zoals ik het zelf graag zeg: we mopperen in Nederland graag over een gebrek aan maatschappelijke samenhang, terwijl we met een pannetje soep onderweg zijn naar onze zieke buurvrouw. En dan werken we 's avonds ook nog de boekhouding van de voetbalclub bij. Feit is: veertig procent van alle Nederlanders doet aan vrijwilligerswerk en daarmee

staan we wereldwijd op nummer 1. Dat is een heel mooi en positief vertrekpunt om op verder te bouwen.

- Ook goed aan dit rapport: het is niet alleen een theoretische exercitie, maar gebouwd op verhalen uit de praktijk. Pieter Winsemius en zijn mensen hebben met enorm veel mensen gesproken en ik begrijp dat een groot deel daarvan hier aanwezig is. Goed dat u er bent. Het is een manier van werken die mij ook persoonlijk zeer aanspreekt.
- Zo hebben we nog kort geleden over het onderwerp van dit rapport een inspirerende avond gehad in het Catshuis. Pieter Winsemius was daar ook bij. Ik krijg altijd enorm veel energie van deze Catshuisgesprekken: drie of vier tafels met mensen uit de praktijk en relatief veel tijd om met iedereen te praten onder het genot van een hapje en een drankje. Dat levert elke keer weer mooie en inspirerende verhalen op en dat was deze keer niet anders.
- Zo hadden we iemand van de Eigen Kracht Centrale Rotterdam, een club die mensen met problemen niet meteen naar een overheidsloket stuurt, maar vrienden, familie en burens inschakelt. Werkt in veel gevallen perfect. Of een ander mooi verhaal: hoe je met de inzet van HBO-studenten kunt voorkomen dat mensen door het ijs zakken, bijvoorbeeld door schulden of een gebrekkige taalbeheersing. Of van een heel andere orde: de gemeente Berkelland die inwoners betreft bij de opgave om als gemeente met minder geld méér te doen. Ook dat blijkt prima te werken. Het zijn zomaar drie voorbeelden die laten zien dat er veel mogelijk is, zeker als je niet precies binnen de lijntjes kleurt.
- Van die avond zijn mij een paar noties bijgebleven. Ten eerste dat je als overheid moet proberen eerst eens goed te luisteren en in kaart brengen wat er écht nodig is. Dus als mensen naar je toekomen met een goed idee, niet meteen een oplossing op tafel leggen voor een niet-bestaand probleem, maar aanhaken bij het initiatief van mensen zelf.
- Daarop aansluitend: geen blauwdrukken. Niet 'one size fits all', maar zoveel mogelijk flexibiliteit in beleid en uitvoering. Vooral professionals hebben behoefte aan experimenteerruimte en 'speelgeld', zoals het die avond werd genoemd.
- En wat in dat Catshuisgesprek ook steeds terugkwam: de enorme en bekende valkuil van de risico-regelreflex. Een pavlovreactie waarmee de politiek – met de beste bedoelingen – veel ruimte voor burgerbetrokkenheid dichtplamuurt.

- Ronald Reagan zei ooit dat de meest angstaanjagende zin die hij kende, als volgt luidde: 'I'm from the government and I'm here to help.' Zover wil ik niet gaan. Maar dat de overheid af en toe een stapje opzij moet doen om mensen in de gelegenheid te stellen hun eigen ideeën en plannen uit te voeren, daarvan ben ik heel diep overtuigd. De overheid kan voorwaarden scheppen, bijvoorbeeld door goed onderwijs. De overheid kan ook een duwtje in de rug geven. Maar uiteindelijk zijn het mensen zelf die het moeten doen. Ik geloof heel sterk dat juist mensen die iets van hun leven kunnen maken, die goed voor zichzelf kunnen zorgen, sneller iets over zullen hebben voor een ander en voor de samenleving.
- Dat zijn de mensen en initiatieven waarover het volgens mij in dit rapport gaat en daarmee moeten we als overheid op de juiste manier omgaan. Voor mij betekent dat: ruimte geven waar het kan, een klein opkontje geven waar dat nodig is en verder niet teveel in de weg lopen. Dit rapport helpt daarbij en om te onderstrepen hoe belangrijk dat is, ben ik vandaag graag naar het ADO-stadion gekomen.
- Pieter, nogmaals veel dank aan jou en je mensen voor al het werk en voor dit advies. En dank aan u allemaal voor uw aandacht.